

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 43 · 3. februar
Sesjonen 2021–2022

Møte torsdag den 3. februar 2022 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 43):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om delegering av myndighet etter sivilombudsloven og lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret mv. (Innst. 124 S (2021–2022))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Seher Aydar, Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om oppdatering av regelverket for Stortingets pendlerboliger (Innst. 115 S (2021–2022), jf. Dokument 8:34 S (2021–2022))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Naomi Ichihara Røkkum, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ane Breivik og Sofie Høgestøl om å innføre en fravikelig samboerlov (Innst. 121 S (2021–2022), jf. Dokument 8:5 S (2021–2022))
4. Interpellasjon fra representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren:
«Stavanger Aftenblad har i en artikkelserie dokumentert at minst 87 nordmenn har blitt drept i utlandet etter årtusenskiftet, og avdekket at det ikke finnes offentlig statistikk over dette. Antall nordmenn drept i utlandet utgjør 10 pst. av totalt antall drepte, men de er ikke med i statistikken. Det er av allmenn interesse å ha en offisiell oversikt over drap på nordmenn i utlandet. Mange av de pårørende etter slike drap er svært misfornøyde med bistanden fra norske myndigheter og norsk politi. Dette krever nærmere diskusjon. Vi må få på plass systemer for rapportering og registrering av slik informasjon, samt gi pårørende bedre oppfølging og hjelp når deres kjære blir drept i utlandet. Hvordan vil statsråden følge opp denne problemstillingen, slik at vi får bedre oversikt og sikrer bedre oppfølging av pårørende til nordmenn drept i utlandet?»
5. Referat

Presidenten: Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Per Olaf *Lundteigen* og fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Trine Lise *Sundnes* – begge i dagene 8. og

9. februar for å delta på EFTA-parlamentarikermøte i Brussel

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Geir Adelsten *Iversen* i tiden fra og med 8. til og med 10. februar
- fra representanten Helge André *Njåstad* om omsorgspermisjon i tiden fra og med 8. til og med 10. februar

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Buskerud: Sigrid Simensen *Ilsoy*
For Finnmark: Heidi Anita Lindkvist *Holmgren*
For Hordaland: Sigbjørn *Framnes*
For Oslo: Agnes Nærland *Viljugrein*

Presidenten: Representanten Seher Aydar vil framsette et representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:01:29]: På vegne av representanten Bjørnar Moxnes og meg selv fremmer jeg forslag om uavhengig behandling av søknader om innsyn i dokumenter fra Stortingets administrasjon og presidentskap.

Presidenten: Representanten Liv Kari Eskeland vil framsette et representantforslag.

Liv Kari Eskeland (H) [10:01:45]: På vegner av representantane Helge Orten, Olve Grotle, Aleksander Stokkebo og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit representantframlegg om auka fokus på og nye løysingar for rassikring av infrastruktur.

Presidenten: Representanten Alfred Jens Bjørlo vil framsette et representantforslag.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:02:25]: På vegner av representantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit representantframlegg om å gjere inntektssikringsordninga for sjølvstendig næringsdrivande og frilansarar permanent.

Presidenten: Representanten Margret Hagerup vil framsette et representantforslag.

Margret Hagerup (H) [10:03:12]: På vegne av representantane Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Himanshu Gulati, Abid Raja, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv legger jeg fram forslag om å oppheve frysvedtaket for behandling av søknader om godkjenning som fri-

skole med særskilt profil eller videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

Presidenten: Representanten Guri Melby vil framsette et representantforslag.

Guri Melby (V) [10:03:43]: På vegne av representantene Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og undertegnede vil jeg legge fram et representantforslag om omstillings- og stimulerings tiltak for reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen etter koronapandemien.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:04:23]: På vegne av representantene Sveinung Rotevatn, Alfred Jens Bjørlo og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om lokal CO₂-fangst og -lagring m.m. for å nå klimamål på sokkelen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:50]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om delegering av myndighet etter sivilombudsloven og lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret mv. (Innst. 124 S (2021–2022))

Tredje visepresident Morten Wold [10:05:20]: På bakgrunn av forslag fra utvalget om å utrede Stortingets kontrollfunksjon vedtok Stortinget i 2021 ny sivilombudslov og ny lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret. Disse erstattet den tidligere sivilombudsmannsloven og instruks for Forsvarets ombudsmannsnemnd.

Det er i de nye lovene og deres forarbeider forutsatt at Stortingets myndighet etter utvalgte bestemmelser kan delegeres til Stortingets presidentskap. Dette følges opp i innstillingen Stortinget har til behandling i dag.

Etter sivilombudsloven foreslås det at myndigheten til å fastsette lønn for sivilombudet og eventuell vikar for ombudet samt myndighet til å samtykke i at ombudet kan ha annen stilling eller verv i offentlig eller privat virksomhet, delegeres til presidentskapet. Dette er i tråd med de delegeringer som Stortinget hadde vedtatt etter den nå opphevede sivilombudsmannsloven, og innebærer slik sett ingen endring sammenlignet med hva som gjaldt tidligere.

Etter lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret foreslås det at myndighet til å fastsette lønn til forsvarsombudet og godtgjørelse for nemndsmedlemmene de-

legeres til presidentskapet. Dette er i tråd med det som var ordningen etter den nå opphevede instruksen for ombudet.

Videre foreslås det at myndighet til å revidere personalreglementet og myndighet til å behandle klager i saker om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon eller avskjed delegeres fra Stortinget til presidentskapet. Etter lov om sivilombudet er denne kompetansen lagt direkte til presidentskapet, og det anses som hensiktsmessig at det gjelder like ordninger etter sivilombudsloven og forsvarsombudsloven.

I innstillingen foreslås det i tillegg en mindre endring i retningslinjer for bruk av tilskudd til stortingsgruppene, slik at det fremgår at regnskapsrapporten til stortingsgruppene utarbeides i henhold til regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk. Dette ble vedtatt som ordning gjennom en endring av retningslinjene i 2014, men denne endringen ble ved en inkurie utelatt da Stortinget vedtok endringer i retningslinjene høsten 2020. Dette foreslås nå rettet opp.

Jeg vil på denne bakgrunn anbefale at Stortinget treffer vedtak i samsvar med innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:07:55]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Seher Aydar, Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om oppdatering av regelverket for Stortingets pendlerboliger (Innst. 115 S (2021–2022), jf. Dokument 8:34 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten vil ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Stortingspresident Masud Gharahkhani [10:08:40]: Presidentskapet legger med dette fram sin innstilling, hvor det tilrås at forslaget framsatt av stortingsrepresentantene Moxnes, Sneve Martinussen, Marhaug, Aydar, Jørgensen, Kristjánsson, Drevland Lund og Bae Nyholt i Dokument 8:34 S for 2021–2022 ikke vedtas.

Representantforslaget går ut på at Stortinget skal be presidentskapet endre regelverket for Stortingets pendlerboliger, slik at

«representanter ikke skal ha tjenestebolig til disposisjon uten dokumentert særskilt behov, dersom man fra før av eier eller disponerer annen bolig mindre enn

40 km kjørelengde fra Stortinget».

Videre foreslås det at Stortinget skal be presidentskapet

«endre regelverket for Stortingets pendlerboliger slik at tjenestebolig ikke stilles vederlagsfritt til disposisjon for representanter som eier mer enn én bolig fra før av, uten dokumentert særskilt behov».

Jeg vil på vegne av et samlet presidentskap bemerke at presidentskapet den 11. desember 2021 vedtok reviderte retningslinjer for tildeling av Stortingets pendlerboliger. De reviderte retningslinjene innebærer tydeliggjøring, og de presiserer og utdyper vilkårene for å ha rett til pendlerbolig, i tråd med gjeldende praksis.

Det heter i de reviderte retningslinjene bl.a. at «behovet for pendlerbolig skal begrunnes og dokumenteres», og at «stortingsrepresentanter som er folkeregistrert, faktisk bosatt eller selv disponerer bolig innenfor 40 km i kjørelengde fra Stortinget har ikke rett til pendlerbolig». Videre presiseres det at formuleringen «disponere bolig» innebærer «at representanten gjennom et eie- eller leieforhold står fritt til å bruke hele eller deler av en bolig på daglig basis».

Videre står det:

«En representant anses likevel ikke å disponere en enhet som vedkommende eier innenfor 40 km kjørelengde fra Stortinget dersom denne i sin helhet er leid ut. Leieforholdet må være etablert på det tidspunktet det søkes om pendlerbolig.»

Jeg viser videre til at retningslinjene er oppdatert med de kravene til informasjon som blir etterspurt i det årlige rapporteringsskjemaet, og det er presisert at stortingsrepresentantene av eget tiltak skal «umiddelbart informere Stortingets administrasjon om forhold som kan medføre at vilkårene for tildeling ikke lenger er oppfylt». Det er også lagt inn en presisering av ansvaret den enkelte stortingsrepresentant har når det gjelder skattemessig håndtering av pendlerbolig stilt til rådighet av Stortinget.

På vegne av et samlet presidentskap vil jeg også peke på at det ved vedtak i presidentskapet den 9. og 22. september 2021 som kjent ble besluttet å nedsette et utvalg som skal foreta en ekstern gjennomgang av reglene for ordningene med pendlerboliger for stortingsrepresentantene.

Utvalgets mandat ble den 16. desember 2021 utvidet til å omfatte en full gjennomgang av gjeldende regler, retningslinjer og praksis for samtlige økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene. Utvalget skal med dette vurdere både innretningen og omfanget av pendlerboligordningen og andre økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene. Dette omfatter også krav til systemer for kontroll og sanksjoner ved brudd på regler for ordningene.

Det følger av mandatet at utvalget ved vurdering av innretning og omfang av de ulike ordningene og det samlede nivået på dem skal legge vekt på følgende:

- at det skal være mulig å utøve vervet som stortingsrepresentant på tilnærmet like vilkår uavhengig av representantenes bakgrunn og bosted
- at ordningene har et formål og en begrunnelse som gir grunnlag for legitimitet i befolkningen
- at ordningene er rimelige sett opp mot tilsvarende ordninger for andre grupper i samfunnet; de skal være rettferdige

Utvalget skal levere endelig rapport til Stortingets presidentskap innen 31. januar 2023, men skal innen 2. mai 2022 avgi delrapport med forslag til overordnede prinsipper for de ulike økonomiske ordningene.

Forslaget som er framsatt i Dokument 8:34 S for 2021–2022, innebærer på noen punkter en innstramning av pendlerboligordningen i forhold til gjeldende praksis. Presidentskapet mener imidlertid at en eventuell endring av pendlerboligordningen nå skal vurderes av det nedsatte utvalget og også ses opp mot øvrige økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene.

Et samlet presidentskap viser til at det eksterne utvalget nå er i gang med fullstendig utredning av alle ordningene, herunder pendlerboliger. Ambisjonen er at vi før sommeren skal få behandlet de overordnede prinsipper for å sikre at alle ordninger er rettferdige, har legitimitet hos folk, og ikke er til å misforstå. Vi er i gang med oppryddingen.

Jeg vil med dette tilrå at Stortinget treffer vedtak i samsvar med den enstemmige innstillingen fra presidentskapet, og dermed at representantforslaget ikke vedtas.

Bjørnar Moxnes (R) [10:13:42]: Det er et lyspunkt i dagens behandling: Innstillingen vi har fått fra presidentskapet, understreker at Rødts forslag først ble nedstemt i juni 2019. Da ville ikke presidentskapet anbefale endringene. Så ble det fremmet på nytt av Rødts stortingsgruppe i et eget forslag som vi la fram i november. I desember vedtok presidentskapet på egen hånd endringer som langt på vei imøtekommer forslag nr. 1, som Rødt fremmet i november. Hadde vi i Stortinget vedtatt forslaget vårt på første forsøk, kunne vi ha klargjort regelverket lenge før mediene løftet en rekke pendlerboligsaker i valgkampen.

Da vi fikk en ny pendlersak med den forrige stortingspresidenten, ble endringen uunngåelig. Dette er et litt gjenkjennelig mønster. Rødt har foreslått innstramninger i en rekke av frynsegodene for stortingsrepresentantene, noe de etablerte partiene ganske gjennomgående finner en unnskyldning eller et påskudd for å gå imot.

Da forslaget vårt ble fremmet i høst, kunne vi samme dag høre Fremskrittsparti-leder Sylvi Listhaug på radio gå imot endringene av regelverket for pendlerbolig. Heldigvis kom presidentskapet raskt på bedre tanker. Derfor er det også påfallende når presidentskapet nå mener at det ikke er formålstjenlig med ytterligere endringer i retningslinjene for pendlerbolig før vi får en utredning av ordningen fra utvalget som leverer en delrapport i mai og sin endelige rapport i januar neste år, for det høres litt ut som et ekko fra tidligere runder.

Det har vært en rekke saker hvor representanter eier flere boliger og har inntekter fra utleie, samtidig som de altså får pendlerbolig vederlagsfritt fra Stortinget. Retningslinjene åpner eksplisitt for at man kan eie bolig også innenfor 4-milsgrensen fra Stortinget, leie ut den boligen og deretter søke om pendlerbolig.

Etter vårt syn er det helt urimelig å beholde en sårn praksis hvor stortingsrepresentanter står fritt til å både få dekket egen bolig av Stortinget og hente leieinntekter på boligmarkedet, når veldig mange vanlige folk har store problemer med å betale for et sted å bo, når både boligpriser og strømpriser skyter i været. Dette reiser også en rekke skattemessige spørsmål.

Jeg tar med det opp Rødts forslag om at representanter som eier mer enn én bolig fra før, ikke skal ha rett på pendlerbolig fra Stortinget.

Presidenten: Da har representanten Bjørnar Moxnes tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:16:48]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Naomi Ichihara Røkkum, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Ane Breivik og Sofie Høgestøl om å innføre en fravikelig samboerlov (Innst. 121 S (2021–2022), jf. Dokument 8:5 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Turid Kristensen (H) [10:17:47] (ordfører for saken): Dette er den første saken jeg er saksordfører for i denne komiteen, og jeg må si at det har vært en god erfaring. Jeg vil derfor gjerne få lov til å takke komiteen

for et godt samarbeid før jeg går over til å redegjøre for Høyres synspunkter i denne saken.

Det kan være mange grunner til at et par velger samboerskap framfor ekteskap. Kanskje har de et bevisst forhold til at de ikke ønsker et ekteskap, med de lovmessige reguleringer det innebærer. Kanskje er det mer tilfeldig og ubevisst, som det var for meg da jeg og min samboer valgte å være samboere i ti år før vi giftet oss. Da var det heller ikke behovet for lovmessige reguleringer som gjorde at vi tok det steget.

Uansett mener Høyre at staten bør være tilbakeholden med å gripe inn i menneskers privatliv, også når det gjelder hvordan ulike samlivsformer reguleres. Et eventuelt vedtak om en fravikelig samboerlov reiser ikke bare praktiske, men også ganske vesentlige verdimessige spørsmål. Høyre stiller seg likevel positiv til at det skal gjennomføres en utredning av en fravikelig samboerlov, men vi vil understreke at vi ønsker at en slik utredning skal gjennomføres for å sikre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, slik at vi senere kan ta stilling til om det vil være riktig å innføre en slik fravikelig samboerlov.

For det er også gode grunner til at vi bør utrede dette. Samboerskap er en akseptert og utbredt samlivsform i Norge, og en tredjedel av dem som lever i et samliv i Norge i dag, er samboere. Det finnes tilgjengelig informasjon om samboeravtaler. Det er likevel et fåtall som har en samboerkontrakt, og det er tydelig at altfor mange ikke er klar over hvorfor det kan være lurt å inngå slike avtaler. Juridisk rådgivning for kvinner og advokater som jobber på dette feltet, forteller at mange tror de har bedre rettigheter enn de har, og at samboeravtalene som inngås, ofte er mangelfulle. Dette kan fort føre til at et økonomisk oppgjør ved et samlivsbrudd ender i vanskeligheter, og at det oppstår konflikter.

Rettshjelpsorganisasjonene forteller også at det ofte er kvinnene som blir stående på bar bakke ved endt samboerskap. Erfaring tilsier at det ofte er menn som betaler lånet på huset, hytta og bilen og kanskje sparer til pensjon, mens kvinnene dekker de mer løpende utgiftene i familien. Konsekvensen av dette er at mannens investeringer øker i verdi mens kvinnens økonomiske bidrag rett og slett blir spist opp. Det kan være en fattigdomsfelle og et likestillingsspørsmål.

Om det er en fravikelig samboerlov eller andre løsninger som er best egnet til å bidra til å få løst de utfordringene vi ser, vet vi ikke i dag. Derfor ser vi fram til at man får gjennomført en utredning om dette, slik at vi kan ta stilling til det på et kunnskapsbasert grunnlag.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [10:21:03]: I dag skal vi debattere et forslag om å utrede en fravikelig samboerlov, et forslag som handler om kjærlighet mellom to mennesker og konsekvensen av det.

Kjærlighet er heldigvis valgfritt i Norge, og det samme gjelder samlivsform, og slik skal det være. Man må selv få velge hvordan man vil regulere livet og forholdet sitt. Men i forelskelsens rus er det ikke alltid vi planlegger for konsekvensen av hvordan vi eventuelt kommer oss ut av et forhold – det er også på mange måter naturstridig. I tillegg viser tall fra SSB at samfunnet har endret seg. Der nordmenn tidligere valgte ekteskap, har en stadig større andel nå valgt samboerskap. Da må Stortinget og lovverket henge med i tiden.

Arbeiderpartiet mener derfor at vi må utrede en fravikelig samboerlov, ikke for i første omgang å innføre en slik lov, men for å få kunnskap som tar hensyn til hva behovene rundt samlivsformer i 2022-samfunnet består av. For eksempel vet vi at tilbakemeldinger fra bl.a. JURK, Kvinnefronten og Norske Kvinners Sanitetsforening klart viser et ønske om, og behov for, at dette utredes. Vi vet at det er store misforståelser og usikkerhet knyttet til frivillige samboeravtaler, og vi vet at det statistisk sett er kvinner som kommer dårligst ut ved samlivsbrudd uten avtaler, noe som sekundært går hardt ut over barna.

Hensynet til samfunnsendring, nye behov for kunnskap, likestilling og barns beste gjør at Arbeiderpartiet ser at denne saken bør utredes. Vi trenger å se alle sidene av dette. Så sent som i juni 2021 fremmet Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV et tilsvarende mindretallsforslag som det vi skal behandle i dag. Venstre, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti stemte da imot. Kunnskap om sidene rundt samboerskap er fortsatt like viktig for Arbeiderpartiet, og vi er glade for at Venstre har snudd og nå fremmer et tilsvarende forslag som oss. Vi er også glade for at det ser ut til å få flertall.

La oss sammen sørge for å sikre en utredning av kunnskap om konsekvensene av samlivsformen som er blitt så populær i Norge, nemlig samboerskap.

Silje Hjemdal (FrP) [10:23:55]: Jeg er helt enig med representanten fra Arbeiderpartiet i at vi selvfølgelig skal ha valgfrihet i dette landet. Fremskrittspartiet er forkjemperen for det, men så er det selvfølgelig også forskjeller på hvordan en velger å leve. En kan være samboer, og en kan være samboer med ganske mange. I Norge er det slik at når det gjelder ekteskap, er det noe man kan inngå med én person. Og en skal selvfølgelig stå helt fritt til å kunne velge selv hvilken juridisk forpliktelse en har lyst til å inngå, med en du kanskje er forelsket i, som det ble nevnt her, eller elsker, eller en som man har andre praktiske samlivsformer med. Så der er det noen utfordringer.

Jeg synes egentlig saksordføreren redegjorde ganske godt for en del av de problemstillingene som må belyses. Det er nå engang slik at når et samboerpar har valgt

å flytte sammen uten å gifte seg, så er det også et eget valg, og for flertallet av dem som gifter seg, er det et poeng at giftermålet nettopp er noe mer og noe annet enn et samboerskap. Tilsvarende er det slik også for flertallet av dem som velger samboerskap, at det er et poeng at samboerskap er noe annet og noe mindre forpliktende enn et giftermål.

Det er helt riktig, som det ble sagt også tidligere i debatten her, at det ikke er lenge siden vi behandlet et tilsvarende forslag. Jeg og Fremskrittspartiet er i hvert fall på den linjen at vi ikke har endret standpunkt på et lite år. Det er fremdeles ting som gjør at man skal være særlig tilbakeholden med at staten skal gripe inn i personers privatliv på dette området, og det mener jeg gjelder uansett hvor god intensjonen er. De av oss som har fått henvendelser, kanskje spesielt fra kvinner som har havnet i en veldig vanskelig situasjon, har forståelse for at det er krevende, og har den sympatien. Her er det allikevel viktig å ha is i magen – at det skal være forskjell på disse forpliktelsene.

Fremskrittspartiet har likevel i dag gått inn for punkt nr. 1, som gjelder å utrede en fravikelig samboerlov, nettopp fordi vi ikke er redde for ny kunnskap. Vi kommer imidlertid til å stemme mot punkt nr. 2, jf. forslag nr. 1 fra SV og Venstre, fordi man nettopp har hatt en stor gjennomgang av arveloven og arverettigheter.

Kathy Lie (SV) [10:27:10]: Det finnes mange slags familier og mange slags måter å leve sammen på i Norge i dag. Så mange som en tredjedel av norske par velger å være samboere uten å inngå ekteskap. Rettshjelpsorganisasjoner, som JURK, Juridisk rådgivning for kvinner, erfarer at få samboere har inngått en samboeravtale, og at inngåtte avtaler ofte er mangelfulle.

For under et år siden fremmet SV et representantforslag om å innføre en fravikelig samboerlov. Den ble nedstemt av de borgerlige partiene, inkludert Venstre. Derfor er det overraskende – men gledelig – at Venstre har kommet på bedre tanker og nå fremmer et forslag som en samlet komité stiller seg bak.

SV mener tiden er moden for et lovverk som er tilpasset en moderne samtid, der folk velger ulike måter å leve sammen på. Et oppdatert lovverk vil være et viktig tiltak for å sikre likestilling og for å unngå at en part havner i fattigdomsfella ved samlivsbrudd eller dødsfall. Det bør fortsatt være et skille mellom ekteskap og samboerskap. Det er viktig at loven reflekterer dette, og at loven gjøres fullt ut fravikelig.

I dag er det mange samboere som ikke har avklart hvordan verdiene skal fordeles, før samlivsbruddet er et faktum. Fordelingen kan ofte bli vanskelig når man er i brudd, og mange blir overrasket over hvor lite beskyttelse de har. Norge har fått kritikk fra FNs kvinnekommis-

neringskomité på grunn av manglende lovregulering for samboere. Norge ble oppfordret til å treffe de juridiske tiltak som er nødvendig for å garantere kvinner i samboerskap samme økonomiske vern som gifte.

Erfaringen viser at det ofte er menn som betaler lånet på hus og hytte og sparer til pensjon, mens kvinner dekker familiens forbruksutgifter. Konsekvensene er, som Høyres representant nevnte, ofte at mannens investeringer øker i verdi, mens kvinnens økonomiske bidrag blir spist opp. Derfor kan mangelen på en samboerlov utgjøre en fattigdomsfelle og et likestillingsproblem for kvinner. En fravikelig samboerlov vil kunne gjøre oppgjøret etter endt samboerskap lettere og mer rettferdig og vil kunne fungere som et sikkerhetsnett for de samboere som ikke er økonomisk likestilte.

SV støtter forslaget om å styrke samboeres rettigheter i arveloven. Vi mener det er en naturlig følge av utredningen om en fravikelig samboerlov at man også ser på hvordan samboere kan sikres mot å havne i fattigdomsfella ved dødsfall. Det er et ømtålig tema, og hensynet til avdødes eventuelle livsarvinger må veies opp mot gjenlevende parts mulighet til å leve videre uten store økonomiske utfordringer. Men flere skifter i dag livsledsager underveis i livet. Om man velger samboerskap eller ekteskap, bør derfor ikke være den eneste avgjørende faktoren for hvordan livet blir når man sitter igjen alene.

Jeg vil ta opp forslaget fra SV og Venstre.

Presidenten: Representanten Kathy Lie har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Seher Aydar (R) [10:30:25]: Rødt vil støtte nær sagt ethvert forslag som fremmer likestilling. Spesielt hyggelig er det i dag å gi sin stemme til et forslag som faktisk ser ut til å kunne få flertall i denne salen, for det er dessverre altfor ofte altfor lang vei fra ord til handling i likestillingssaker. Vi skal huske at skjevhetene som finnes i disse sakene, ofte rammer kvinner. Denne talerstolen er egentlig en god høyttaler for oss feminister, men salen har ennå en vei å gå for å bli et godt sted for feministisk gjennomslag og praksis. Jeg håper at vi kan endre det, og at i dag er starten på det.

Rødt er for en samboerlov for å sikre økonomisk trygghet for begge parter ved samlivsbrudd eller død. Når vi er det, er det fordi vi vet at det er et av mange viktige skritt på veien mot kvinners økonomiske selvstendighet. Det er kvinner som rammes hardest økonomisk i de fleste samlivsbrudd, nettopp fordi det er kvinner som fortsatt er mest hjemme med barn, det er kvinner som jobber mest deltid, og det er kvinner som får dårligst betalt, nesten uansett hva slags jobb man måtte ha. Vi vet at kvinner betaler forbruksutgifter, mens mannen betaler ned på lån og eiendeler som ikke blir delt ved

brudd i samboerskapet. Det er dette som skjer, og det må adresseres.

Ekteskapsloven tar høyde for dette, men det hjelper lite når flere og flere av oss velger andre former for samliv. Å organisere eget liv eller forhold slik det måtte passe oss, må være en rett hvert enkelt par har. Men det å velge samboerskap burde ikke gi færre rettigheter eller gi en større økonomisk belastning dersom samlivet tar slutt. En samboerlov vil slik sett være bra for å fremme likestilling mellom kjønnene, men også for å avstemme lovverket vårt til den faktiske virkeligheten der ute. I den faktiske virkeligheten finnes det flere parter i et samlivsbrudd enn akkurat de to som går fra hverandre. Når økonomisk sårbarhet og uenighet avler konflikt, kan det også gå ut over barna. Det er altså utsikten til å kunne gi hele den moderne familien større trygghet som gjør at Rødt støtter dette forslaget.

I merknadene til saken bekymrer Høyre seg for inn gripen i privatlivet ved innføring av en slik lov. Det er her fravikeligheten kommer inn. Man kan avtale seg bort fra bestemmelsene i loven, men først når begge parter har samtykket til det, vel vitende om de respektive investeringene de gjør i samlivet. Det er det som er den store forskjellen.

Jeg bekymrer meg mye mer for at Norge har fått refs fra FN for manglende regulering av samboerskapet, så langt tilbake som i 2012, og det er først nå det kan se ut til at det er politisk vilje til å gjennomføre det.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:33:48]: Det synes som det er relativt bred politisk enighet om at det er behov for en endring på dette området. Venstre er utrolig glad for at vi nå får tatt det første steget mot en fravikelig samboerlov. For Venstre er det naturlig at de som velger å leve i samboerskap framfor ekteskap, kan nyte godt av en grunnleggende økonomisk sikkerhet. Verden er i endring, og flere og flere lever i samboerskap. Venstre mener at folk skal få velge de formene som de ønsker som ramme for sitt samliv. Da må lovverket være oppdatert og støtte opp under disse samlivsformene.

Formuesforhold i samliv har vært like lite regulert også tidligere. På 1970-tallet måtte det rettspraksis til for å endre formuesforholdet mellom ektefeller, nettopp fordi utviklingen i samfunnet hadde gått fortere enn loven. Heldigvis fikk Stortinget en hjelpende hånd fra Høyesterett, da de i 1975 slo fast i «husmordommen» at arbeid i hjemmet kunne gi medeiendomsrett til ekteparets fellesbolig.

I dag er samboerskap allerede anerkjent som en rettslig og økonomisk enhet på flere andre lovområder, som f.eks. i rettshjelploven eller i trygdelovgivningen. Samboerskap er også veietablert i norsk rett gjennom

begrepet «ekteskapslignende forhold». Det synes derfor noe paradoksalt at lovverket fortsatt mangler regulering av formuesforholdet mellom samboere ved samlivsbrudd, og at det er for dårlig regulering ved død. FN har kritisert Norge for dette rettstomme rommet og pekt på at det særlig går ut over kvinnene. Det uttrykkes bekymring for at kvinnelige samboere ikke har de samme økonomiske rettighetene og vern når samlivet går i oppløsning. Man blir da bedt om å treffe nødvendige juridiske tiltak for å garantere at kvinner i samboerskap har samme økonomiske vern som gifte kvinner.

Det er på høy tid å utrede en fravikelig samboerlov. Det er kun sånn vi kan holde tritt med samfunnsutviklingen, imøtegå kritikken fra FN og sikre sammenheng i lovverket.

Sånn som situasjonen er nå, står par som flytter sammen, fritt til å inngå samboeravtale for å sikre seg rettslig ved et eventuelt samlivsbrudd. Rettshjelpsorganisasjonen JURK påpeker imidlertid at det er mange som ikke er klar over at de bør inngå en samboeravtale, eller at den avtalen de har, ikke holder mål. De framhever også at disse utfordringene ikke kan løses med rettighetsinformasjon alene.

Det er riktig at samboeres arverett også skal utredes, spesielt fordi de samboerne som ikke har barn sammen, i dag ikke har rett til å sitte i uskifte i felles bolig, noe som kan få store konsekvenser for den enkelte.

Vi ønsker den videre behandlingen og utredningen av fravikelig samboerlov velkommen, og vi ser fram til at regjeringen kommer tilbake igjen med et lovforslag.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:37:08]: Dette er en sak som vi i Senterpartiet har vært opptatt av over tid. I forrige periode arrangerte partiets justisfraksjon og familie- og kulturfraksjonen et seminar med deltakelse fra de fleste partiene i Stortinget om nettopp denne problematikken – da i samarbeid med Sanitetskvinnene og JURK. Da ble vi på Stortinget ekstra godt klar over utfordrende statistikk som tilsier at samlivsbrudd for samboere fort rammer økonomisk skjevt, og at det i stor grad er kvinner som kommer dårligst ut. Vi har etter den gang opplevd at det er stadig flere som ville hilst en fravikelig samboerlov hjertelig velkommen. Men vi i Senterpartiet mener at det i denne sammenhengen er veldig viktig å understreke at det alltid er og må være opp til hvert enkelt par å velge sin tilnærming til samlivsform. Noen velger ekteskap, mens noen velger eller foretrekker samboerskap. Begge deler er lov, og staten må vokte seg vel for å gripe for dypt inn i privatpersoners livsvalg.

Det er ikke bent fram å skulle lage en egen samboerlov, selv om den er aldri så fravikelig. Og selv om også vi i Senterpartiet anerkjenner at det i praksis er mye mis-

forståelser og mangel på kunnskap knyttet til hva samboeravtaler bør og kan inneholde, synes også vi at det at bare 15 pst. av samboerne har en samboerkontrakt, er bekymringsfullt. Derfor fremmet vi, sammen med Arbeiderpartiet og SV, så sent som i juni 2021 et forslag om å få utredet en fravikelig samboerlov. Den gangen stemte ikke partiet til dagens forslagstillere for, og det gjorde heller ikke resten av den borgerlige fløyen. Derfor er det med glede vi i Senterpartiet i dag konstaterer at det er et bredt flertall i Stortinget for å gå inn for å få en slik utredning, og den ser jeg fram til at vi får.

Forslag nr. 1, om å be regjeringen fremme forslag om å styrke samboeres rettigheter i arveloven, kommer vi i Senterpartiet derimot ikke til å stemme for, da det ikke ble vedtatt etter at Stortinget hadde en grundig behandling av arveloven nylig, hvor dette aspektet var en del av behandlingen. Men det er verdt å merke seg at det da ble vedtatt nye saksbehandlingsregler mv. for å styrke samboeres stilling i arveloven og i husstandsfellesskapsloven. De reglene trådte i kraft allerede i 2021.

Statsråd Emilie Mehl [10:40:05]: Jeg er glad for at komiteen støtter en utredning av fravikelig samboerlov, slik Arbeiderpartiet og Senterpartiet også stemte for da et tilsvarende forslag ble behandlet i fjor sommer. Den gangen var det SV som hadde fremmet et nesten tilsvarende representantforslag, som det ble votert over i Stortinget. Det fikk da ikke flertall, bl.a. fordi partiet Venstre stemte mot forslaget. Jeg registrerer at Venstre har kommet på andre tanker og fremmet et forslag nesten i tråd med det som var i fjor, og det setter jeg pris på. Representantforslaget framsatt av Venstre-representantene er således langt på vei sammenfallende med det Stortinget behandlet i fjor.

Jeg mener folk bør stå fritt til å velge hvordan de vil organisere sitt eget samliv. Det er mange som velger å være samboere som et alternativ til ekteskap, som økonomisk er mer forpliktende. Det kan være mange grunner til at samboere ikke ønsker større økonomisk sammenveving, og det bør være fullt mulig å stå fritt til å velge dette selv. Samboere kan dessuten regulere rettighetene sine gjennom samboeravtale og testamente. Samtidig er det mange som mangler kunnskap om hva som bør inngå i en samboeravtale, og det kan være et vanskelig tema mellom partene. Mange, spesielt kvinner, kommer økonomisk dårlig ut ved brudd. Det kan være et argument for styrket vern, ikke minst for samboere som har barn sammen.

Derfor støtter jeg en utredning av en fravikelig samboerlov. Det er behov for mer kunnskap for å vurdere behovet for en eventuell ny lovgivning og hvordan den skal utformes.

Jeg registrerer at komiteens mindretall også foreslår at regjeringen skal legge fram forslag om å styrke samboeres rettigheter i arveloven. Da vil jeg, som flere har vært inne på, minne om at den nye arveloven trådte i kraft 1. januar 2021. Før Stortinget vedtok loven i 2019, ble spørsmålet om samboeres arverettslige stilling grundig utredet og vurdert. Stortinget vedtok dagens løsning, hvor vernet i hovedsak er uendret. Arveregler er praktisk viktige regler for innbyggere. Jeg mener lovgiver har et ansvar for å sørge for at de er stabile, slik at folk kan rette seg deretter, og jeg mener at det ikke er tilstrekkelig grunn til å ta opp det spørsmålet igjen nå.

En fravikelig samboerlov bør utredes nærmere, og jeg vil ikke forskuttere konklusjonen på hvordan en endelig lov eventuelt kan se ut, eller om vi vil legge det fram.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:43:01]

Interpellasjon fra representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren:

«Stavanger Aftenblad har i en artikkelserie dokumentert at minst 87 nordmenn har blitt drept i utlandet etter årtusenskiftet, og avdekket at det ikke finnes offentlig statistikk over dette. Antall nordmenn drept i utlandet utgjør 10 pst. av totalt antall drepte, men de er ikke med i statistikken. Det er av allmenn interesse å ha en offisiell oversikt over drap på nordmenn i utlandet. Mange av de pårørende etter slike drap er svært misfornøyde med bistanden fra norske myndigheter og norsk politi. Dette krever nærmere diskusjon. Vi må få på plass systemer for rapportering og registrering av slik informasjon, samt gi pårørende bedre oppfølging og hjelp når deres kjære blir drept i utlandet.

Hvordan vil statsråden følge opp denne problemstillingen, slik at vi får bedre oversikt og sikrer bedre oppfølging av pårørende til nordmenn drept i utlandet?»

Sveinung Stensland (H) [10:44:07]: For meg ble julas sterkeste leseopplevelse en artikkelserie i Aftenbladet. Gjennom målrettet arbeid over tid har Stavanger Aftenblad avdekket at minst 87 nordmenn er blitt drept i utlandet siden årtusenskiftet. Jeg ble svært overrasket over omfanget, og jeg er nok ikke alene om det. Norske myndigheter har ingen oversikt over sånne drap, mistenkelige dødsfall eller mystiske forsvinninger utenfor Norges grenser. Flere pårørende er misfornøyd med oppfølgingen de har fått etter å ha opplevd å miste en av sine nærmeste i andre land. Norske myndigheter har verken oversikt over vanlige borgere som blir drept utenfor norske grenser, eller innarbeidede rutiner for å

følge opp etterforskningen i landet der ugjerningen har funnet sted.

Vi vet det meste både om ofre og gjerningspersoner, alt fra ruspåvirkning til alder, kjønn, åsted og drapsårsak. Alt det vet vi om drap som skjer i Norge, men om drapene skjer i utlandet, registreres ingenting i en felles oversikt – ikke hvor de skjer, ikke hvem som blir frarøvet livet, ikke hvordan eller hvorfor en nordmann er drept, eller om saken blir oppklart. Ikke engang antall drap på norske statsborgere har myndighetene oversikt over.

En rekke pårørende over hele landet lever i usikkerhet og undring. De lurar på sine nærmestes skjebne. Drap på norske statsborgere skjer ofte uten at noen fremstilles for retten. I så mange som 49 av de 87 drapene Aftenbladet har kartlagt, er det usikkert om noen har måttet stå til rette for ugjerningene. I ni av disse drapene har forskjellige terrorgrupper påtatt seg ansvaret for ugjerningene.

Jeg mener det er av allmenn interesse å ha en offisiell oversikt over drap på nordmenn i utlandet. Omfanget av dette er større enn en kunne forvente. Relativt sett er jo ikke 10 pst. av alle nordmenn utenlands til enhver tid, så drapsraten for nordmenn utenlands må være høyere enn innenlands. Spesielt inntrykk gjør det å lese om erfaringene flere pårørende har opplevd. Derfor trenger vi bedre oversikt. Mange pårørende blir ikke engang gjort kjent med at de kan ha rett på bistandsadvokat i forbindelse med utenlandsdrap. Vi har mye å lære av andre land her.

Advokat Patrick Lundevall-Unger mener norske myndigheter behandler norske offer for drap i utlandet og deres pårørende så dårlig at han vil stevne Norge inn for den internasjonale menneskerettsdomstolen. Han sier:

«Norge bryter ikke bare med et grunnleggende prinsipp om at de etterlatte har krav på bistand, for eksempel ved å i mange tilfeller unnlate å opplyse om muligheten til å søke bistandsadvokat på det offentliges regning. I tillegg forankrer menneskerettskonvensjonen rettigheter for avdøde. Det finnes et post mortem-krav som fastslår at et menneske selv når det har gått bort har krav på en rettfærdig saksbehandling.»

Norske myndigheters håndtering av saker der nordmenn blir drept eller forsvinner under mystiske omstendigheter i utlandet, har vært et politisk tema flere ganger de siste tiårene, men fortsatt er mange av de pårørende etter slike drap svært misfornøyde med bistanden fra norske myndigheter og politi. Mange representanter før meg har tatt opp denne problemstillingen, og mange statsråder før statsråd Mehl har svart. Det har skjedd noe, spesielt har UD fått bedre rutiner og oppfølging på dette feltet. Men nå er det jeg som er justispoli-

tisk talsperson og Mehl som er justisminister, og jeg håper vi to sammen kan få framgang i denne saken, spesielt når det gjelder de etterlattes juridiske rettigheter og behov for bedre oppfølging. Derfor er jeg spent på hvordan statsråden stiller seg til dette sakskomplekset.

For å oppsummere: Stavanger Aftenblad har i en artikkelserie dokumentert at minst 87 nordmenn har blitt drept i utlandet etter årtusenskiftet, og har avdekket at det ikke finnes offentlig statistikk på dette. Antall nordmenn drept i utlandet utgjør 10 pst. av totalt antall drepte, men er ikke med i statistikken. Det er av allmenn interesse å ha en offisiell oversikt over drap på nordmenn i utlandet. Mange av de pårørende etter slike drap er svært misfornøyde med bistanden fra norske myndigheter og politi. Dette krever nærmere diskusjon. Vi må få på plass systemer for rapportering og registrering av slik informasjon samt gi pårørende bedre oppfølging og hjelp når deres kjære blir drept i utlandet.

Så da lurer jeg på: Hvordan vil justisministeren følge opp denne problemstillingen, slik at vi får bedre oversikt og sikrer bedre oppfølging av pårørende til nordmenn drept i utlandet?

Statsråd Emilie Mehl [10:48:33]: Jeg vil takke representanten for å ta opp et viktig tema.

Innledningsvis vil jeg gjøre det helt klart at regjeringen er opptatt av at informasjon om drap begått i utlandet og ivaretagelse av nærstående som har mistet en av sine kjære på denne måten, skal være så god som mulig. Jeg har stor forståelse for at sånne situasjoner oppleves veldig vanskelige for de etterlatte. Mangelfull informasjon og i noen tilfeller uklarhet knyttet til en eventuell straffeforfølgning i landet der ugjerningen er begått, kan, som de fleste vil forstå, utgjøre en stor tilleggsbelastning i en allerede veldig krevende situasjon.

I Norge er det Kripas som utarbeider den årlige drapsoversikten. Den publiseres årlig, og den omfatter alle drap begått i Norge eller om bord på norske skip i internasjonalt farvann uavhengig av nasjonaliteten til gjerningsmenn og ofre. Formålet med denne drapsoversikten er primært å ivareta politiets og påtalemyndighetenes behov for å ha en nøyaktig og oppdatert oversikt over drap. I tillegg benyttes oversikten som grunnlag for å vurdere trender og utviklingstrekk der målsettingen er å styrke bekjempelsen og iverksette forebyggende tiltak. På tilsvarende vis vil de fleste andre land ha egne registre.

Regjeringen har ikke så langt vurdert behovet for å etablere et eget register over nordmenn som er drept i utlandet. Jeg vil innledningsvis bemerke at det ikke er sikkert at et slikt register er det helt riktige virkemidlet for å sikre bedre oppfølging av etterlatte i disse sakene. Et slikt register vil i liten grad ha betydning for politiets etterforskning eller bistand til etterforskning av slike sa-

ker. I tillegg kommer de utfordringene et slikt register vil kunne ha for kvalitetssikring av data. Vi må ha med oss at mange av de aktuelle sakene som er en del av de tallene representanten refererte til, gjerne skjer i konflikt-områder eller i veldig vanskelig tilgjengelige land, der det kan være veldig utfordrende å få ut tilstrekkelig informasjon.

Når det gjelder internasjonalt samarbeid, prioriteres det høyt av norsk politi, og det jobbes kontinuerlig for å bedre både de rettslige og ikke minst de mer praktiske forutsetningene for et godt politisamarbeid. Men det vil variere i hvilken grad norsk politi er involvert eller får informasjon fra andre lands myndigheter når norske borgere er drept.

Drap på norske statsborgere og andre personer som er hjemmehørende i Norge, kan under gitte omstendigheter etterforskes av norsk politi selv om handlingen har skjedd i utlandet. Men det skjer sjelden. Så lenge saken etterforskes i utlandet, er det ofte begrenset hva norsk politi og norsk påtalemyndighet kan foreta seg. Det går på praktiske årsaker, men ikke minst de rettslige skrankene. Det er noe vanligere at norsk politi gir bistand til den etterforskningen som utenlandsk politi utfører. I begge tilfeller er man avhengig av informasjonsutveksling. I henhold til internasjonale avtaler skjer det gjennom etablerte kanaler som Interpol, Europol, våre nordiske politisambandsmenn eller med direkte bilateralt samarbeid.

Når det gjelder ivaretagelse av nærstående, er det i utgangspunktet myndighetene i staten hvor drapet er begått, som skal følge opp de etterlatte. Norske myndigheter bistår utenlandske myndigheter med kontakten med etterlatte dersom utenlandske myndigheter ber om det. I de sakene der norsk politi har en rolle som gjør at det kan være aktuelt å opprette en egen pårørendekontakt med ansvar for å følge opp de etterlatte, gjøres også det. Norske myndigheter kan også anmode utenlandsk myndighet om å bli holdt orientert om en pågående sak for igjen å kunne holde etterlatte videre orientert.

Sveinung Stensland (H) [10:53:14]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Statsråden viser forståelse for problemstillingen og viser at hun har oversikt over hva som er gjeldende rett og ansvar. Jeg har ikke tatt til orde for å opprette et eget register i denne sammenheng, men jeg er opptatt av at vi må få bedre oversikt. Det er åpenbart at myndighetene ikke har god nok oversikt over dette feltet. Det er litt spesielt at det er en avisredaksjon i Stavanger som gjør jobben med å få oversikt over de siste 20 årene.

Det jeg er mest opptatt av, er de etterlatte, de etterlattes stilling og den situasjonen de står i. Vi har hatt noen saker som har vært sterkt framme i media, som har

fått mye oppmerksomhet, og der man også har fått til ting, men dette gjelder svært mange flere enn dem som når forsidene i de største avisene.

Jeg opplever ikke at statsråden gir svar på hvordan man vil gå inn i problemstillingen, eller at man vil gå inn i problemstillingen, men mer peker på hva som er gjeldende rett, og hva som er ansvarsforholdene i dag. Jeg er ikke sikker på om jeg er enig i at det bare er utenlandske myndigheters ansvar dersom et drap av en nordmann finner sted i utlandet. Nordmenn har visse rettigheter når man befinner seg utenlands, og vi har konsulat tjenester rundt omkring i verden som nettopp skal ivareta nordmenn som er i nød.

Jeg skulle gjerne sett at statsråden var mer tydelig på dette med f.eks. opplysninger om å opprette en politiskontakt – det er ofte et poeng for en pårørende som sitter hjemme – og også om retten man kan ha til å få bistandsadvokat, noe som ikke er godt nok ivare tatt i Norge.

Jeg ser fram til et litt tydeligere svar rundt det, og om ikke statsråden kan svare på stående fot, kan vi sikkert snakke videre om dette ved en senere anledning.

Statsråd Emilie Mehl [10:55:34]: Jeg skal bare gjenta et par ting fra forrige innlegg, og så skal jeg si litt om dette med bistandsadvokat, som representanten tok opp.

Det jeg ga uttrykk for, var at når det gjelder saker der norske borgere blir drept i utlandet, vil det variere i hvilken grad norsk politi og norske myndigheter blir involvert og får informasjon fra andre lands myndigheter. Det vil variere ut fra hvor det skjer, og hva slags avtaler man har. Selv om vi skulle ønske å bidra mer eller være tettere på en prosess som foregår i et annet land, vil det ikke alltid være mulig på grunn av f.eks. jurisdiksjonsregler eller rettslige skranker for hvor vi kan utøve vår myndighet, og vi vil også være avhengige av et godt samarbeid med det aktuelle landet eller de myndighetene som det er snakk om. Derfor kan vi anmode, som jeg sa, utenlandsk myndighet om å bli holdt orientert om en sak for å kunne holde de etterlatte orientert i Norge og ta vare på dem, men det er ikke gitt at det alltid vil løse seg i den utstrekning vi selv skulle ønske.

Når det gjelder dette med bistandsadvokat, er det slik at ordningen med bistandsadvokat gjelder bare for straffesaker som behandles av norske myndigheter. Det har sammenheng med at norsk lov ikke kan gi en norsk bistandsadvokat straffeprosessuelle rettigheter i en straffesak som behandles i utlandet. Hvorvidt etterlatte etter norske borgere som dør som følge av straffbare handlinger i utlandet, har rett til gratis advokatbistand i saker som straffeforfølges i utlandet, beror i utgangspunktet på regelverket i det landet hvor saken behandles. Hvis vedkommende land ikke har noen bistandsadvokatordning,

kan man unntaksvis fra norsk side innvilge helt eller delvis fritt rettsråd etter rettshjelpsloven. Villkårene for at det i de tilfellene skal kunne innvilges fritt rettsråd etter rettshjelpsloven, er at det må gjelde en sak for en utenlandsk domstol eller et forvaltningsorgan, vedkommende må innfri nærmere bestemte økonomiske villkår, og særlige grunner må tale for det. Dersom den aktuelle staten selv har en slik rettshjelpsordning, må det som hovedregel først være søkt om bistand der.

Her er det altså en god del ulike elementer inne i spørsmålet om hvordan man skal følge opp pårørende i disse sakene på en bedre måte. Det er mange forskjellige regelverk og momenter som har betydning for de enkelte sakene, og for hvordan det løses.

Astrid Aarhus Byrknes (KrF) [10:58:50]: Eg vil starte med å takke interpellanten for å ha sett eit viktig tema på dagsordenen gjennom denne interpellasjonen. Eit drap, anten det blir utført i Noreg eller i utlandet, er eit drap for mykje. Anten ein er i utlandet på ferie eller på arbeid: Når ein oppheld seg ein periode i eit anna land, er ein i ein annan kultur, og på den måten er òg heile familien sårbar skulle det skje noko.

Interpellanten viser til artikkelserien i Stavanger Aftenblad som dokumenterer at minst 87 nordmenn er blitt drept i utlandet etter tusenårsskiftet. Det er eit høgt tal. Vi må hugse på at desse ofra ikkje kan tale si sak, men igjen sit det endå fleire pårørande med spørsmål utan svar, som opplever at dei ikkje blir varetekne godt nok av norske myndigheter og norsk politi.

Å vere pårørande og ha mista nokon, anten det er ein son, ei dotter, ein far eller ei mor, ein bror eller ei systor, er uansett vanskeleg og sårt. Når dette i tillegg skjer i eit anna land, langt vekk frå heimen, og i ein ukjend kultur, blir sårbarheita endå meir synleg og dagane tunge å bere.

Det er viktig, som interpellanten viser til, både å få ei betre oversikt og å føre ei form for statistikk. Men vel så viktig er det å gje bistand og følgje opp dei som sit igjen med tusen spørsmål, som treng nokon å stø seg på, og som kanskje òg treng fagleg hjelp. Desse pårørande bur i ein kommune, dei bur mellom oss, og dei må møtast med hjelp og oppfølging.

Så kan vi sjå til andre land og korleis dei har system for dette som vi no diskuterer. Eg har t.d. frå Storbritannia sett at dei der er komne mykje lenger med både å gje informasjon og praktisk hjelp og å ha klart eit apparat for støtte. Det kan eg lese på nettsida gov.uk. Det er ei god side å sjå til. Der får ein det ein treng, og dei som sit med tusen spørsmål, kan kanskje få hjelp til noko der. Det kan ikkje vere forskjell på pårørande som har opplevd å miste nokon av sine på ein så brutal måte som drap er, anten det skjer i Noreg eller i utlandet.

Sveinung Stensland (H) [11:02:05]: Statsråden var i sitt andre innlegg inne på at jurisdiksjon i forskjellige land avgjør hva norske myndigheter kan få vite, og får vite, og i hvor stor grad de blir involvert. Det er opplagt, men det betyr også at vi må passe på å holde disse internasjonale samarbeidene varme. Jeg vil oppfordre statsråden til å fortsette det gode samarbeidet med politimyndigheter og andre i utlandet.

Som statsråden var inne på, kan det innenfor visse kriterier bli innvilget fritt rettsråd i Norge selv om et slikt forhold har oppstått i utlandet. Vilklårene ble det opplyst om fra talerstolen. Men det er kanskje noe statsråden kan se nærmere på, i lys av denne debatten. Jeg er sikker på at både statsråden og presidenten ble overrasket over det store antallet utenlandsdrap. Når vi ser hvor mye oppmerksomhet et drap som skjer i Norge, får, og hvor mye ressurser som settes inn i slike saker, er det rart om noen – la oss si at det var min sønn – blir drept i utlandet, og det plutselig ikke betyr noe for norske myndigheter. Det er en veldig stor variasjon i oppmerksomheten dette får, fra både politimyndigheter, mediene og andre. Men de vilklårene er kanskje noe en kan se videre på.

Det opplyses at det er mange forskjellige regelverk som går inn i hverandre her. Vel, da har vi en fantastisk forvaltning, et fantastisk embetsverk og en regjering – vi hadde i alle fall en fantastisk regjering – som kanskje kan se dette i sammenheng, og som kan jobbe videre for å få ryddet opp i det.

Mitt engasjement i denne saken handler om de pårørende. Når en person er drept, får vi aldri den personen tilbake. Selvfølgelig er det viktig at de eller den som har gjort det, blir tatt, men mitt engasjement her er for dem som sitter igjen i Norge med mange spørsmål og få svar. Da er kanskje det aller viktigste at familier som opplever noe sånt, har en plass å gå, og at det i politiet kanskje blir en bedre ordning, med oppfølging og en kontaktperson som man kan stille alle disse spørsmålene til. For de aller fleste – for ikke å si alle – vil det være første gangen en har blitt rammet av et drap i sin nære omgangskrets. Det er selvfølgelig en skjellsettende opplevelse, men kanskje denne diskusjonen kan gjøre at vi blir litt flinkere når det gjelder dette.

Til slutt vil jeg takke representanten Byrknes for god støtte og gode innspill. Som hun sa, har vi mye å lære av våre naboland på dette feltet. Vi kan bli bedre. Jeg er ikke ute etter å ta statsråden, men jeg er ute etter å få et bedre samarbeid med statsråden for kanskje å forbedre dette punktet. Jeg tror jeg er den sjette representanten de siste 30 årene som har tatt til orde for bedre ordninger på dette feltet, uten at noe har skjedd. Så dette handler ikke om å skylde på noen, det handler om å finne løsninger sammen.

Statsråd Emilie Mehl [11:05:12]: Hvert år dør i overkant av 1 000 norske borgere utenfor landets grenser. Det store flertallet av disse dødsfallene knytter seg til andre forhold enn drap. Det dreier seg, etter det norske myndigheter er kjent med, stort sett om sykdom, alderdom eller ulykker.

Det er etablert faste rutiner mellom utenriksstasjonene, Utenriksdepartementet og Kripos for varsling av dødsfall i utlandet til norske myndigheter. Utenriktjenesten bistår med registrering av dødsfall gjennom å sende melding om dødsfall til folkeregisteret. Melding om dødsfall inneholder imidlertid ikke noe om dødsårsak. Dersom det framkommer opplysninger om at et dødsfall er mistenkelig, vil utenriktjenesten bringe informasjonen videre til Kripos umiddelbart.

Ved alle dødsfall vil utenriktjenesten etter pårørendes ønske yte konsulær bistand. Bistanden kan bestå i praktisk informasjon om forsikring og hjemtransport av avdøde, eller det kan være annen praktisk bistand. Dersom avdøde ble drept, kan utenriktjenesten også være et bindeledd opp mot det aktuelle landets myndigheter, men det vil alltid være lokale myndigheter som er ansvarlig for etterforskning og straffeforfølgning. Og, som jeg har sagt flere ganger i denne debatten, det vil variere hvor mye informasjon som deles med norske myndigheter.

Erfaring viser at behovet for og ønsket om konsulær bistand er veldig varierende hos de pårørende. Utenriktjenesten kan ikke pålegge noen å motta konsulær bistand, og det vil også gjelde for pårørende.

Med det sagt mener jeg at representanten tar opp noe viktig. Det er viktig at vi har god oppfølging – i den utstrekning vi har ansvar for og mulighet til det – av pårørende og etterlatte etter de nordmennene som dessverre blir drept i utlandet. Dette er veldig belastende for dem det gjelder. Jeg vil absolutt fortsette å ha oppmerksomhet på dette området. Det er begrenset hva vi kan gjøre fra sak til sak, men vi må bruke det handlingsrommet og de mulighetene vi har, til å sørge for at vi ser de menneskene som er i en veldig vanskelig situasjon, så godt det lar seg gjøre.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er avsluttet.

Det blir nå en pause i Stortingets forhandlinger, og det vil bli ringt inn til votering kl. 14.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 11.08.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 14.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Presidenten: Stortinget er nå klar til å votera over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 3. februar 2022

Innstilling fra Stortingets presidentskap om delegering av myndighet etter sivilombudsloven og lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret mv. (Innst. 124 S (2021–2022))

Presidentskapet hadde tilrådd Stortinget å gjera følgende

v e d t a k :

A.

I

Stortingets myndighet etter sivilombudsloven § 34 første ledd første og annet punktum og tredje ledd delegeres til Stortingets presidentskap.

II

Stortingets myndighet etter lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret § 9 og § 11 tredje ledd annet punktum og femte ledd annet punktum delegeres til Stortingets presidentskap.

B.

I

I retningslinjer for bruk av tilskudd til stortingsgruppene gjøres følgende endring:

§ 10 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Regnskapsrapporten utarbeides i henhold til regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

II

Endringen trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå presidentskapet vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2, debattert 3. februar 2022

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Seher Aydar, Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om oppdatering av regelverket for Stortingets pendlerboliger (Innst. 115 S (2021–2022), jf. Dokument 8:34 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Bjørnar Moxnes sett fram eit forslag på vegner av Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet endre regelverket for Stortingets pendlerboliger slik at tjenestebolig ikke stilles vederlagsfritt til disposisjon for representanter som eier mer enn én bolig fra før av, uten dokumentert særskilt behov.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå presidentskapet.

Presidentskapet hadde tilrådd Stortinget å gjera følgende

v e d t a k :

Dokument 8:34 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Seher Aydar, Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om oppdatering av regelverket for Stortingets pendlerboliger – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå presidentskapet og forslaget frå Raudt vart tilrådinga vedteken med 94 mot 4 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.59)

Votering i sak nr. 3, debattert 3. februar 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Naomi Ichihara Røkkum, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ane Breivik og Sofie Høgestøl om å innføre en fravikelig samboerlov (Innst. 121 S (2021–2022), jf. Dokument 8:5 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Kathy Lie sett fram eit forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke samboeres rettigheter i arveloven.»

Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 81 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.33)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen utrede en fravikelig samboerlov.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Sak nr. 4 var interpellasjon.

Sak nr. 5 [14:02:53]

Referat

1. (227) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om en bedre barselomsorg (Dokument 8:85 S (2021–2022))
2. (228) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Marian Hussein og Seher Aydar om å sikre at leger ikke kan ilegges overtredelsesgebyr for feil forskrivning av blåresepter (Dokument 8:89 S (2021–2022))
Samr.: Nr. 1 og 2 vert sende helse- og omsorgskomiteen.
3. (229) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein og Andreas Sjalg Unneland om å bevare Bredtvettskoen (Dokument 8:88 S (2021–2022))
Samr.: Vert sendt justiskomiteen.
4. (230) Riksrevisjonens undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser (Dokument 3:5 (2021–2022))
Samr.: Vert sendt kontroll- og konstitusjonskomiteen.
5. (231) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Christian Torset og Torgeir Knag Fylkesnes om å stramme inn praktiseringen av anskaffelsesregelverket når det gjelder næringslivets overholdelse av folkeretten (Dokument 8:84 S (2021–2022))
6. (232) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene

Westgaard-Halle om ein visjon om at ingen fiskarar skal omkome på havet i framtida (Dokument 8:86 S (2021–2022))

Samr.: Nr. 5 og 6 vert sende næringskomiteen.

7. (233) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket (Dokument 8:87 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten foreslår at representantforslaget vert sendt til næringskomiteen.

Representanten Geir Jørgensen har bedt om ordet.

Geir Jørgensen (R) [14:03:43]: Når det gjelder dette forslaget, som handler om å gjenoppta forhandlinger om jordbruksoppgjøret for 2021, ber vi om at man tar i bruk § 39 andre ledd bokstav c i forretningsordenen, altså hasteparagrafen.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom forslaget frå presidenten om komitébehandling og forslaget frå Raudt om behandling etter forretningsordenen § 39 andre ledd bokstav c.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget frå presidenten og forslaget frå Raudt vart forslaget frå presidenten vedteke med 93 mot 5 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.33)

Vidare vart referert:

8. (234) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Carl I. Hagen og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en uavhengig bistandskomisjon (Dokument 8:83 S (2021–2022))

Samr.: Vert sendt utanriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart Ferdighandsama. Ber einkvan om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.05.

